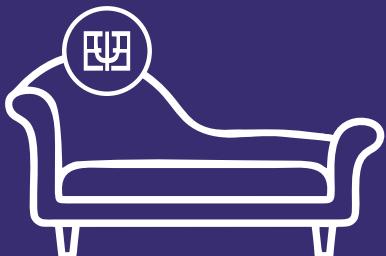

14^ο Συνέδριο της Ελληνικής Ψυχαναλυτικής Εταιρείας

ΘΕΜΑ: Θεραπεύει η Ψυχανάλυση;

Το ερώτημα: «Θεραπεύει η ψυχανάλυση;» στην ουσία μας οδηγεί στην ίδια την υπόσταση, τη φύση της ψυχανάλυσης ως θεωρίας και ως τεχνικής. Τί είναι, πώς προέκυψε, πώς εξελίχθηκε, πού πάει; Θεραπεύει πράγματι η ψυχανάλυση; Πώς το διαπιστώνουμε αυτό; Εφαρμόζουμε τις κλασικές μεθόδους, όπως στις υπόλοιπες παθήσεις ή δεχόμαστε μία ιδιαιτερότητα αντικειμένου και μεθόδου όσον αφορά στην ψυχανάλυση; Και εάν δεχθούμε αυτήν την ιδιαιτερότητα πώς πιστοποιείται η αποτελεσματικότητα; Με ποσοτικές μεθόδους, με ποιοτικές μεθόδους, με αναφορά περιστατικών; Ή δεν μας ενδιαφέρει η πιστοποίηση εφόσον έχουμε την ιστορία μας ως αδιάψευστο μάρτυρα αυτού που είμαστε και αυτού που κάνουμε.

Αλλά πάλι εάν θεραπεύει, πώς θεραπεύει; Ποιοι είναι εκείνοι οι παράγοντες που επάγουν τη θεραπεία; Είναι ειδικοί παράγοντες της ψυχαναλυτικής μεθόδου, είναι γενικοί παράγοντες της ανθρώπινης συνάντησης και συνεύρεσης, είναι ένας συνδυασμός τους; Έχουμε να αντιμετωπίσουμε ένα εύρος ερωτημάτων και απόψεων.

Η ψυχανάλυση γεννήθηκε και καθιερώθηκε ως η θεραπεία μίας νόσου, της υστερίας, που οι άλλοι δεν μπορούσαν και δεν μπορούν να θεραπεύσουν. Αυτή είναι η πράξη γένεσής της. Η μετάβαση από την ύπνωση και την μέθοδο της πίεσης στους ελεύθερους συνειρμούς, δημιούργησε ένα άλλο πεδίο, μία άλλη συνθήκη. Ο ασθενής έφυγε από την παθητική θέση και πλέον στηριζόμαστε στην ελεύθερη έκφραση στους συνειρμούς του όλων αυτών που τον συγκροτούν ως υποκείμενο. Στερούμε την κίνηση και από αυτόν και από εμάς και μορφοποιούμε το αντιληπτικό πεδίο στο αναλυτικό setting έτσι ώστε να ενισχύσουμε ακόμη περισσότερο την παλινδρόμηση και τη δυνατότητα των ελεύθερων συνειρμών να μας φέρνουν σε επαφή με το ασυνείδητο. Και ο αναλυτής και ο αναλυόμενος συμμετέχουν ως ψυχοσωματικές ενότητες και όχι πια με τη μορφή του παθητικού θεραπευόμενου και του ενεργητικού θεραπευτή. Η εξέλιξη αυτή της μεθόδου μας προσφέρει την πρόσβαση σε αυτό που είναι στην επιφάνεια και στο βάθος, στο παρόν και στο παρελθόν, στο σώμα και στην ψυχή, και στη δυναμική τους σχέση η οποία διαμεσολαβείται από το ασυνείδητο και την παιδική σεξουαλικότητα. Έτσι κάνουμε αυτό που κάνουμε.

Η γέννηση και η εξέλιξη ενός ζωντανού οργανισμού, και η ψυχανάλυση είναι ένας τέτοιος ζωντανός οργανισμός, καθορίζουν σε σημαντικό βαθμό την πορεία του χωρίς βέβαια να αποκλείονται και οι μεταλλαγές του. Αναγνωρίζουμε σε αυτό που είμαστε σήμερα τη γέννηση και την εξέλιξή μας, εάν ναι, με ποιον τρόπο, μέσα από ποιον δρόμο; Ή έχουμε αποστασιοποιηθεί από τις συνθήκες γένεσής μας;

14^ο Συνέδριο της Ελληνικής Ψυχαναλυτικής Εταιρείας

ΘΕΜΑ: Θεραπεύει η Ψυχανάλυση;

Εάν αυτό είναι το γενικό πλαίσιο του ερωτήματος, τότε ποιες είναι οι ειδικότερες συνιστώσες του; Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι η ψυχαναλυτική μέθοδος καθ' εαυτή υφίσταται έναν βίαιο αναγωγισμό εάν την περιορίσουμε σε ορισμένες μόνο μετρήσιμες παραμέτρους όπως πχ την ύφεση των συμπτωμάτων. Στην ψυχανάλυση προσεγγίζουμε συνολικά την ψυχοσωματική μας υπόσταση, μας ενδιαφέρει να δώσουμε στον κάθε άνθρωπο τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσει το είναι του για να διαχειριστεί τη ζωή του και μέσα από αυτήν την συνολική προσπάθεια θα προκύψει και η βελτίωση των συμπτωμάτων πχ ενός καταθλιπτικού συναισθήματος. Εάν όμως μετρήσουμε μόνο την εξέλιξη του καταθλιπτικού συναισθήματος συρρικνώνουμε αφύσικα αυτό που συμβαίνει στην ψυχανάλυση. Υπάρχει σίγουρα ένα ισχυρό επιχείρημα στην κατεύθυνση αυτή.

Υπάρχουν όμως και στην αντίθετη κατεύθυνση. Εάν κάποιος υποφέρει από ένα σύμπτωμα, πχ καταθλιπτικό συναισθήμα, σε ποιο βαθμό είναι ηθικά αποδεκτό να κάνεις οτιδήποτε άλλο πέραν αυτού που θα οδηγούσε στην ανακούφιση του συμπτώματός του; Αλλά ακόμη και στον ισχυρισμό ότι ο ίδιος έχει συναινέσει, εξακολουθεί να ισχύει το επιχείρημα ότι την ευθύνη, και όχι μόνο την ηθική, την έχουμε εμείς. Δεν είναι δυνατόν να μην συγκεντρώνεις όλες τις δυνάμεις σου στην ανακούφιση των παθήσεων και των παθημάτων ενός πάσχοντος ανθρώπου.

Υπάρχουν φυσικά και όλες οι άλλες μέθοδοι που διεκδικούν το δικό τους μερίδιο και ενδεχομένως ισχυρίζονται πιο άμεση και πιο αποτελεσματική ίαση. Νομίζω μπορούμε να αντιπαρατεθούμε ανοικτά και δημιουργικά με όλα αυτά τα ερωτήματα.

Η ψυχαναλυτική έρευνα έχει αναπτυχθεί σε διαφορετικές κατευθύνσεις. Έχουμε ποσοτικές έρευνες, ιδιαίτερα θετικές για τα μεσο-και μακροπρόθεσμα οφέλη της ψυχανάλυσης, εκεί ακόμη και στις αυστηρά ποσοτικές έρευνες η ψυχανάλυση υπερέχει στρατηγικά. Οι έρευνες αυτές συνδυάζονται με ποιοτικές ώστε να αποδώσουν συνολικά το ψυχαναλυτικό φαινόμενο. Υπάρχουν έρευνες περισσότερο ποιοτικές και επίσης οι αμιγώς ψυχαναλυτικές έρευνες, αυτό που συμβαίνει κάθε μέρα στο ψυχαναλυτικό setting σε χιλιάδες σημεία του κόσμου, με ανθρώπους διαφορετικού φύλου, φυλής, ιστορίας.

Αυτά τα ερωτήματα, αυτόν τον προβληματισμό ανοίγουμε με αυτό το συνέδριο. Με την διοργάνωση των δύο προσυνεδρίων θέλαμε να καταστήσουμε όλους κοινωνούς σε αυτόν τον προβληματισμό ώστε στο τέλος οι απόψεις που θα διαμορφώσουμε να εξελίξουν αυτές που έχουμε τώρα μ' έναν δόκιμο και πλούσιο τρόπο.

Ιωάννης Βαρτζόπουλος

Ψυχίατρος - Ψυχαναλυτής, Διδάσκων Ψυχαναλυτής της ΕΨΕ/ΙΡΑ
και συντονιστής της Οργανωτικής Επιτροπής του 14^{ου} Συνεδρίου της ΕΨΕ